

Datum
2022-11-17

Dnr
512-48156-2022

Ändringshistorik

Datum	Version	Ändrad av	Ändringar
2022-09-16	1	Lars Sjögren	Skapat dokument
2022-09-27	2	Lars Sjögren	Ändringar efter möte 2022-09-23
2022-11-17	3	Lars Sjögren	Justering av areal för gräs/ljungbränning

Restaureringsplan för Natura 2000-området Stenungsundskusten SE0520048 inom pro- jektet LIFE RestoRED **LIFE19 NAT/SE000172**

Summary

This document provide a brief overview of the measures that will take place in the LIFE RestoRED project at the Natura 2000 site Stenungsundskusten SE0520048. Location of different actions can be seen in the maps in the end of this document.

Om Projektet

Projektet LIFE RestoRED arbetar med att restaurera skötselkrävande naturtyper, mestadels betesmarker och slätterängar. Arbetet utförs inom Natura 2000-områden under åren 2021 till 2027. Naturtyperna som restaureras finns med på den rödlista för naturtyper som EU tagit fram. Arbetet som omfattas av den här restaureringsplanen utförs av Länsstyrelsen i Västra Götaland. Läs mer om projektet på webbplatsen [LIFE restoRED](http://www.liferestored.se) (www.liferestored.se)

Uppgifter om området

Natura 2000-område: Stenungsundskusten SE0520048

Naturresevat: Ramsön med Keholmen

Län: Västra Götaland

Kommun: Stenungsund

Förvaltare/kontaktperson på Länsstyrelsen: Väst kuststiftelsen / Lars Sjögren

Koordinater för restaureringsområde:

Viktiga kontaktpersoner/organisationer i Natura 2000-området:

Klara Jansson, Väst kuststiftelsen

Lars Sjögren, Länsstyrelsen

Beskrivning av objektet

Stenungsundskusten utgörs av ett för Väst kusten typiskt kustlandskap. Markerna består till stora delar av mer eller mindre öppna hållmarker med mellanliggande åkerlyckor, våtmarker, fukthedar eller gräsmarker. Stora delar av området har tidigare varit betydligt mer öppet och precis som på många andra håll har en kontinuerlig igenväxning skett under de senaste decennierna.

Ramsön och Keholmen är sedan lång tid tillbaka präglade av odling. Ramsön består av två långsmala, relativt flacka bergsryggar sammanbundna av en sandavlagring. Svagt sluttande klippstränder är vanliga på ön liksom betesmarker och gamla åkrar. Gräsmarksmiljöerna ute på öarna har omfattats av röjningar och intensifierat betetryck under senare år. Fortfarande finns dock behov av ytterligare restaureringsinsatser. På den norra delen av Ramsön finns även tidigare utmarker som är planterade med tall.

Syfte och mål med åtgärderna i projektet

I det här området ska naturtyperna 4030 och en mosaik av 4010, 4030, 6230 och 6270 ges en stärkt ekologisk status genom avverkning av tall, röjningar och bränning. Nytt stängsel ska sättas upp i området och tillgängligheten förbättras genom grindar alternativt stängselövergångar. Allmänheten ska ha fått kunskap om projektet genom skyltning.

Tabell 1 Naturtyper som omfattas av projektåtgärder

Naturtypskod	Natura 2000 naturtyp (namn)	Areal (ha)
Utvecklingsmark	Målnaturtyp: 4030	2,7
Utvecklingsmark	Målnaturtyp :Mosaik av 4010, 4030, 6230, 6270	3,4

Åtgärder som är aktuella i Natura 2000-området Stenungsundskusten SE0520048

Tabell 2 Planerad omfattning

Action	Namn	Längd (m)	Area (ha)	Antal
C1.1	Röjning och avverkning		6,3	
C1.2	Restaureringsbete		6,3	
C1.6	Gräs och ljungbränning		5,7	
C2.1	Stängsling	400		
C2.2	Borttagande stängsel	400		
C2.4	Stängselgenomgång			2
D1	Fotodokumentation			x
D5.3	Planering och utvärdering av skapande av död ved			x
E1.1	Obligatorisk projektskylt			1
E1.2	Temaskylt			1

Beskrivning av åtgärderna

Action C1.1 Röjning och avverkning

Möjlig tidsperiod: 2021-03-01 till 2026-12-31

Genomförs: 2022-10-01 till 2024. Inga åtgärder genomförs under perioden 15 april – 15 juli. Av hänsyn till känslig fågelfauna genomförs åtgärder i de två östliga delområdena på Ramsön endast under perioden september – januari.

Ramsön

Beskrivning:

De två östra områdena samt det långsträckta området i väster domineras idag av rakstammig planterad tall. I fuktigare partier förekommer inslag av klibbal och björk. Glest utspritt förekommer även enstaka ekar. Dessa områden utgör flikiga ytor mellan hållmarker och är på kartor från 1930-tal markerade som betesmark. Alla ytor betas idag men fältskiktet är dåligt utvecklat förutom i söder där gräshed sträcker sig in mellan träden. Målsättningen är att områdena efter åtgärd ska vara i huvudsak öppna med enstaka fristående träd och med ett fältskikt dominerat av gräshed som på sikt utvecklas till 4030 (torr hed). Död ved skapas i form av faunadepåer och veteranisering av vissa tallar. Om det är praktiskt genomförbart kan tallar kapas som höga torrakor och får stå kvar. Genom att omgivande hållmarker inte åtgärdas skapas en skyddande zon kring de åtgärdade ytorna.

- Huvuddelen av tallarna avverkas och forslas bort. Enstaka grövre och mer vidkroniga tallar sparas. Ett antal tallar, fr a sådana som står i kanten mot hållmarkerna ringbarkas och får stå kvar.
- Klibbal och enstaka björk sparas i fuktiga partier.

- All ek sparas.
- I varje område läggs minst 10 tallstockar kvar i faunadepåer. Dessa bör läggas i kanten mot hållmarkerna och i solbelyst läge.
- Om möjligt skapas höga torrakor av tallar som får stå kvar.
- Allt röjningsris och grenar samlas ihop i högar som bränns.

Det större området i väster utgörs av hållmarkshed med klåvor. Huvuddelen av området är kraftigt igenvuxet med enbuskar, lövsly och enstaka gran. I ytor som inte vuxit igen finns en gräshedsmosaik med omväxlande ljung-, stagg- och fukthed. Målsättningen är att området efter åtgärderna ska utgöra en öppen klippedsmosaik med varierande naturtyper (4010, 4030, 6230, 6270) beroende på fuktighetsgrad.

- Huvuddelen av enbuskarna, all lövsly och granarna röjs bort. Enstaka enbuskar som står i anslutning till hållmarkspartier kan dock sparas.
- Igenvuxna klåvor röjs fria.
- Bärande träd och buskar sparas.
- Allt röjningsris samlas ihop i högar mellan hållmarkerna och bränns på plats

Keholmen

Beskrivning:

Ett litet och varierat område som betas idag. Delar är igenvuxna av tall, andra delar domineras av igenvuxen klippethed. Målsättningen är att området ska vara öppet med endast någon enstaka fristående tall.

- Huvuddelen av tallarna avverkas. Stammarna läggs i en hög och sparas som faunadepå. Längst i öster sparas ett antal tallar för att gynna fågellivet.
- Övrig igenväxning av sly, enbuskar röjs.
- Allt röjningsris och grenar samlas ihop i högar som bränns.

Hänsyn till rödlistade arter

I de områden som röjs på Ramsön finns två förekomster av sprenghjörnbär (NT). Förekomsterna snitslas innan åtgärder genomförs. Arten bedöms på sikt vara hotad av igenväxning så röjningarna bör vara positiva.

Action C1.2 Restaureringsbete

Möjlig tidsperiod: 2021-03-01 till 2027-08-31

Genomförs: 2023-2027-08-31

Beskrivning: Samtliga områden ingår idag i befintliga fållor som betas av nötkreatur. Betesytcket är dock mestadels svagt beroende på beskuggningen och igenväxningen. Betesdriften ska fortsätta oförändrat under restaureringsperioden.

Action C1.6 Gräs och ljungbränning

Möjlig tidsperiod: 2021-03-01 till 2026-12-31

Genomförs: 2025-2026

Beskrivning: Genomförs i de ytor på Ramsön där röjning och avverkning utförts. Avverkningen av skogen kan förväntas medföra uppkomst av vegetation som är mindre smaklig för betesdjur. Bränningarna genomförs för att åtgärda detta och kan behöva upprepas. Även området i väster som idag utgörs av igenvuxen klippethed bör brännas efter röjning. I detta

område är det mer fråga om fläckvis bränning, fr a av ytor som domineras av grov högvuxen ljung.

Action C2.1 Stängsling

Möjlig tidsperiod: 2021-03-01 till 2025-03-31

Genomförs: 2022-10-01 till 2023-12-31

Beskrivning: Befintligt stängsel är undermåligt och behöver ersättas med nytt. Det östra stängslet följer en befintlig stenmur (enkel). Angeläget att det nya stängslet sätts upp så att det inte hindrar skötsel av stenmuren och inte heller leder till igenväxning längs muren.

Action C2.2 Borttagande stängsel

Möjlig tidsperiod: 2021-03-01 till 2025-03-31

Genomförs: 2022-10-01 till 2023-12-31

Beskrivning: Befintligt stängsel tas ner för att nytt ska kunna sättas upp.

Action C2.4 Stängselgenomgång

Möjlig tidsperiod: 2021-03-01 till 2025-03-31

Genomförs: 2022-2023

Beskrivning: Stängselgenomgångar anordnas för besökare över stängslet och stenmuren.

Action D1.Fotopunkter

Möjlig tidsperiod: 2021-03-01 till 2026-12-31

Genomförs: 2022 och 2026

Beskrivning:

För att dokumentera effekten av restaureringsåtgärderna kommer foton att tas på strategiska platser före restaureringsåtgärder och efter genomförda åtgärder. Fotopunkterna finns utmärkta på karta nedan.

Fotodokumentation sker också under genomförandet av projektet och publiceras som en enkel rapport på projektets webbplats (www.liferestored.se).

Action D2.1 Utvärdering av bevarandestatus för naturtyper

Möjlig tidsperiod: 2026-03-01 till 2027-02-28

Genomförs: 2026-06-15 till 2026-09-01

Beskrivning: Efter genomförd restaurering ska en bedömning göras om statusen för de naturtyper som restaurerats har förbättrats. Bedömningen sker genom observationer på plats och kan genomföras av den som ansvarat för restaureringen, eller en särskild inventariare. Data från genomförda inventeringar av arter och naturtyper används också som underlag för bedömningen. Bedömningen kommer slutligen att registreras i Naturvårdsverkets databas NNK.

Action D5.2 Planering och utvärdering av åtgärder för pollinerare

Möjlig tidsperiod: 2021-03-01 till 2026-12-31

Genomförs: 2022-2023

I samband med restaureringsåtgärderna kommer särskild hänsyn tas till pollinerarnas framtida miljö. Bärande träd och buskar som ska sparas och i vissa fall friställas kommer att märkas ut i fält med snitslar.

På Keholmen grävs minst 5 mindre sandblottor i gynnsamma lägen. Åtgärderna görs manuellt med spade och syftet är att bibehålla den övre grässvålen. Varje yta bör vara långsmal ca 1-1,5 meter lång och ligga i solbelyst slänt.

Efter genomförd restaurering kommer insatsen att utvärderas och dokumenteras i projektets databas.

Resultaten kommer publiceras på projektets (www.liferestored.se) och Länsstyrelsens webbplats (www.lansstyrelsen.se/vastra-gotaland.html)

Action D5.3 Planering och utvärdering av skapande av död ved

Möjlig tidsperiod: 2021-03-01 till 2026-12-31

Genomförs: 2022-10-01 till 2024

Beskrivning: I samband med avverkning av träd inom action C.1 kommer död ved att skapas. Minst 10 veteraniserade tallar kommer att finnas inom de tre områden som idag utgörs av tallskog. Minst 2 depåer med minst 10 avverkade tallstockar i varje kommer att finnas i samma områden. Depåerna läggs i anslutning till hållmarker och i söderläge för att bli solbelysta. Eventuellt kommer även höga torrakor av tall att sparas i de ytor där tall avverkas på Ramsön.

För planeringen av vilken död ved som ska skapas har projektets checklista använts och efter genomförd avverkning kommer insatsen att utvärderas och dokumenteras i projektets databas.

Action E1.1 Obligatorisk projektskylt

Möjlig tidsperiod: 2021-03-01 till 2026-12-31

Genomförs: 2023

Beskrivning:

En skylt som beskriver projektets arbete kommer att sättas upp. Ungefärlig placeringen av skylten finns utmärkt på karta nedan.

Action E1.2 Temaskylt

Möjlig tidsperiod: 2021-03-01 till 2026-12-31

Genomförs: 2024

Beskrivning: En skylt som beskriver bränning av gräs- och ljungmarker kommer att tillverkas och sättas upp. Placeringen av skylten finns utmärkt på karta nedan..

Action E1.5.1 Infomöte markägare brukare

Möjlig tidsperiod: 2021-03-01 till 2026-12-31

Genomförs: 2022

Beskrivning: Ett möte anordnas med berörda markägare på ön, idéella föreningar (ornitologer, botanister) tillsammans med Västkuststiftelsen för att informera och inhämta synpunkter på de planerade åtgärderna.

Kartor

Bild 1 Översiktskarta, Natura 2000-området Stenungsundskusten
 Overview for the site Stenungsundskusten

 Stenungsundskusten SE0520048

Bild 2 Detalj-karta, röjnings- och avverkningsåtgärder som genomförs i projektet

- C1.1 - Rövning och avverkning
- Sprengelsbjörnbär

Detailed map for measures in the project.

Bild 3 Detaljkarta, gräs- och ljungränning som planeras i projektet
Detailed map for measures in the project.

 C1.6 - Gräs/ljungbränning

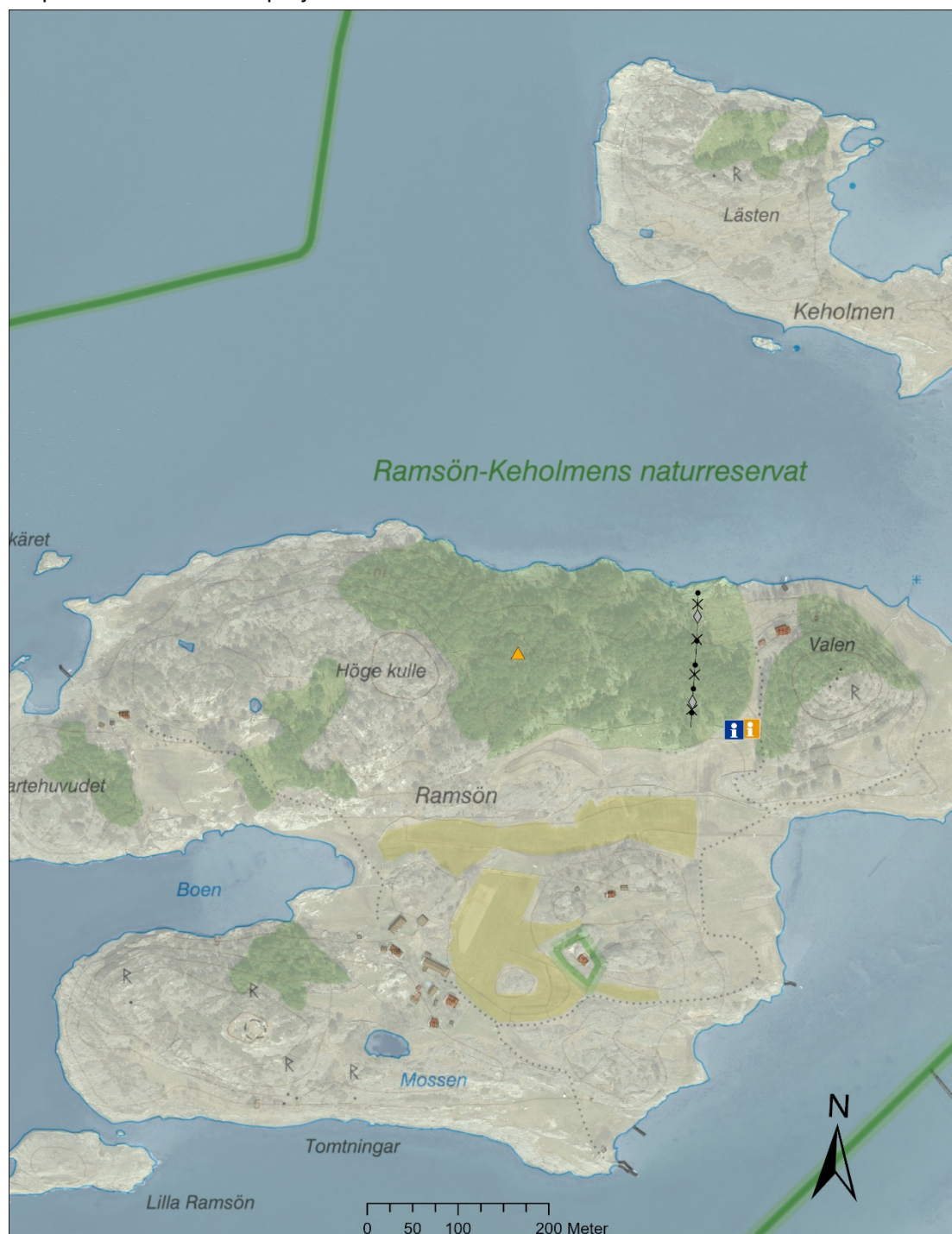
Bild 4 Detaljkarta, restaureringsbete som genomförs i projektet

 C1.2 - Restaureringsbete

Detailed map for measures in the project.

Bild 5 Detaljkarta, stängsling och informationsinsatser som genomförs i projektet Detailed map for measures in the project.

Stängsel och leder

- C2.1 - Stängsling
- X— C2.2 - Borttagande stängsel

Punktinsatser

- ▲ A2 - Restaureringsplan
- ◆ C2.4 - Stängselgenomgång

i E1.1 - Obligatorisk projektskylt

i E1.2 - Temaskylt

LIFE-programmet

Den här restaureringsplanen har producerats med stöd av Europeiska kommissionens LIFE-program. Ståndpunkter och faktainnehåll representerar projektet LIFE RestoRED och representerar inte nödvändigtvis Europeiska kommissionens eller byrån CINEAs uppfattning eller ståndpunkt. Läs mer om LIFE-programmet på EU-kommissionens webbplats : <https://ec.europa.eu/easme/en/life>